

ל"בנק המיזרחי" שהסתבך בשערוריית "בנק א"י בריטניה"

כאשר החליטה ממשלת ישראל, כי בנקים ישראלים שהפקידו כספים ב- בנק בריטניה, לא יקבלו את פיקדונותיהם חזרה ממשלת ישראל, שאינה מוכנה להיות ערבה לפיקדונות אלה, ופירסמה זאת בציבור לא ידעה כלל כי כמה ימים קודם-לכן החזיר נגיד בנק ישראל, לבנק המיזרחי, על דעת עצמו, את מחצית ה- הפיקדון שלו בבנק בריטניה.

ביום שישי, החמישה בחודש זה, נכנס מנכ"ל בנק המיזרחי, אהרון מאיר אל נגיד בנק ישראל משה זנבר, בפנים חיוורות. השעה היתה קרוב לצהריים, שעות אחדות קודם-לכן הודיע מאיר לזנבר, כי בנק המיזרחי לבדו לא יוכל לרכוש את בנק ארץ-ישראל-בריטניה, והשניים סיכמו כי בנק לאומי הוא שיהיה הקונה. כמה שעות קודם-לכן הודיע מנכ"ל בנק לאומי, ארנסט יפת, כי הוא מוכן לרכישה, בתנאי שמדינת ישראל תתן ערבות מלאה לכל חובות הבנק להפסדיו. הנגיד הסכים לכך.

עתה נכנס שוב מאיר אל זנבר ובשורת- איוב בפיו: באותו יום היה על בנק המיזרחי לקבל חזרה מבנק א"י בריטניה 3 מיליון דולר, מתוך פיקדון של 6.5 מיליון דולר

מדינת ישראל!

גילויים חדשים

בלתי-יודעים

בתינת הכסף לבנק המיזרחי ללא אי- שור כמה כפעולה האחרת של הנגיד: הפקדת כספי יתרות-המטבע של ישראל ב- בנק בריטניה בלונדון. גם זאת הסתיר מידיעת הממשלה, ורק אחרי שעורר-הדין אליהו מירון גילה זאת לשרי האוצר וה- מישפטים (ביום ראשון ה-7 ביולי, ב- צהריים) סיפר זאת זנבר לממשלה כולה באותו ערב. אולם זנבר גילה רק כי הפקיד 30 מיליון מרקים גרמנים בבנק בריטניה, ומסתיר עד היום פיקדון נוסף שלו באותו בנק - 10 מיליון פרנקים צרפתיים.

פיקדון זה כבר הוחזר לבנק ישראל, בעוד 30 מיליון המרקים נמצאים עדיין בבנק הבריטי, וצפויים לאבדון. הפקדה זו של הנגיד תמוהה במיוחד, על רקע חוסר-אימונו של זנבר בבנק בריטניה. בנובמבר 1972 הצביע המפקח על-הבנקים על ליקויים חמורים בהרכב עסקי הבנק ובדרך ניהולו. זנבר דרש את

בכיר במסדות הכלכליים של המפד"ל, הר הודעה שהוציא בנק ישראל לפירסום כללה קטע, שהודיע כי המכירה מנעה את תפיסת בנק בריטניה על ידי בנק ישראל. תוספת זו היתה בניגוד למוסכם, ולמזה כל כוונתו של הנגיד לפוצץ בכל מחיר את המכירה לבנק הפועלים.

ביום שני נמסרה לזנבר הרשימה המלאה של התחייבויות בנק בריטניה הצפויות, שכללה 13.5 מיליון דולר אותם יש לשלם במשך השבוע, ועוד תשלום של 4.5 מיליון דולר שעמד להיעשות באותו יום, ואשר הכספים עברו נמצאו בבנק. כיוון שהכספים לביצוע תשלום זה של 4.5 מיליון דולר היו בידי הבנק, הם לא נכללו ב- רשימה קודמת שנמסרה לנגיד ביום שישי, ואשר כללה רק חובות שאין לבנק כיסוי עבורם.

זנבר שאל למשמעות התשלום בן 4.5 מיליון הדולר, קיבל הסברים, והמסארוהמתן למכירה נמשך. בשעה 11 בלילה של יום שני התפורו הצדדים, ועורכי-הדין עמלו לנסח סופית את הסכם-המכר. לפתע הת- קשרו עם ח"כ אברהם מלמד, והודיעו לו על ביטול המכר ותפיסת הבנק.

וההונאה - כיוון שהמפקח-על-הבנקים, מאיר חת, בשיחה טלפונית מלונדון לישראל אל עורך-הדין אליהו מירון, וכן במסיבת עיתונאים שקיים עם שובו מלונדון השבוע, אישר כי היה מוכן להעביר תמורת הר נכסים הללו 70 מיליון דולר לבנק האנגלי, למניעת נפילתו! נגד אותם נכסים שהנגיד אמר כי אינם שווים, היה המפקח שלו מוכן לתת 70 מיליון דולר!

הטעות הראשונה

של הממשלה

מישחק הציני של הנגיד בכספי האומה לקידום שאיפתיו הפרטיות, מתגלה בעוד נקודה: בפחדו כי יתגלה שהפקיד 30 מיליון מרקים בבנק הבריטי, הציע בנק ישראל לבנק בריטניה לא את הסכום החסר לו, של 13.5 מיליון דולר, אלא 25 מיליון דולר, כדי שיעביר את ההפרש ללונדון וישחרר את הפיקדון של 30 מיליון המרקים של בנק ישראל שם. הצעה זו לבנקאי, למעול בתפקידו, ולהפוך פיקדון לארבע שנים לפיקדון רגיל, באה

מדינתה בכיספי האומה

עו"ד מירון ומנכ"ל בנקיזון ככניסה לוועדת-הכספים כסף משוחרר - לא יחזר!

שנתן להם כמה ימים קודם-לכן. מנכ"ל בנק בריטניה, יהושע בן-ציון, הודיע זה עתה למאיר כי לא יוכל להחזיר לו את הפיקדון.

לגבי בנק המיזרחי יכולה היתה להיות לדבר משמעות מדאיגה למדי, למרות השיפור הניכר במצב הבנק בשנים האחרות. גות, הבנק בנה על כך שיקבל את 3 מיליון הדולר באותו יום, ולהשיג בן-רגע סכום כזה לכיסוי התחייבויות, וזהו מלאכה די קשה. אבל נגיד בנק ישראל, זנבר, לא ניראה מודאג. הוא הרגיע את מאיר, אמר לו כי הרי ממילא תוך יום יקח על עצמו בנק לאומי את בנק בריטניה, ועד או ישלם בנק ישראל לבנק המיזרחי את הסכום של שלושה מיליון הדולר המגיעים לו מבנק בריטניה. מייד נתן הנגיד הוראה על כך בטלפון, ובנק המיזרחי קיבל את הסכום עוד באותו יום.

אולם הנגיד, שחשש לגורלו אם יודע הדבר, מיהר לשכנע את הממשלה כי כדאי להחזיר לבנקים הישראליים את מחצית הפיקדונות שלהם בבנק בריטניה, שכן בבנקים ישראלים אלה מופקדים כספים מ- חו"ל, והם עלולים להיות מוצאים אם בעליהם יחששו לגורל הבנקים האחרים. תירוץ זה ישכנע את הממשלה, שחבריה אינם יודעים על היום כי למעשה - הנגיד, על דעתו שלו, החזיר לבנק המיזרחי שלר שה מיליון דולר מכספי יתרות-המטבע של

החלפת מנכ"ל הבנק, יהושע בן-ציון, דריי שיתו זו נמצאה עדיין בכירור בתחילת שנת 1973.

שורת מעשים נוספת של זנבר, מוכיחה כי דרך טיפולו בפרשה מוסבר רק על-ידי רצונו למנוע בכל מחיר את מכירת הבנק לבנק הפועלים. כאשר דרש מנכ"ל בנק, כי תמורת נכונותו לרכישת בנק בריטניה יקבל ערבות מלאה של המדינה נגד הפסד יום, הסכים הנגיד. כאשר בנק הפועלים ביקש, ביום ראשון ה-7 ביולי, לקנות את בנק בריטניה, הסכים הנגיד לתת ערבות, בתנאי ש-6 מיליון הדולר הראשונים של ההפסדים יהיו על חשבון בנק הפועלים. אחרי ויכוח ירד הסכום ל-4 מיליון דולר. נוסף לכך, עורר-הדין אליהו מירון העיד, כי זנבר תבע ממנו ומיהושע בן-ציון למ- כור את הבנק לארנסט יפת מבנק לאומי.

כך מכר הנגיד

את הבנק

יום ראשון הוסכם על מכירת בנק בריטניה לבנק הפועלים ולבנק המיזרחי, הוכנה הודעה לפירסום ליום שני, על דעת כל הצדדים, ובנק ישראל היה צריך לפרסמה. ההודעה מסרה על הר מכירה בלבד. והנה, כפי שמסר ח"כ אברהם מלמד, שהיה שותף לכל הפרשה כחבר

לאחר-מכן הסביר בנק ישראל כי פתאום נודע לזנבר על התשלום הנוסף של 4.5 מיליון דולר, ואז מיהר אל שרי האוצר והמישפטים וסיפר להם על התשלום הר נוסף, אמר מי יודע מה עוד צפוי, ולכן יש לתפוס את הבנק. זנבר לא גילה לשרים כי ידע על תשלום זה עוד באותו בוקר ובכל זאת המשיך לנהל משאומתן למכירת הבנק. הוא העלים זאת מהם, כדי לקבל את הסכמתם לביטול המכירה!

גם אחרי התפיסה, כאשר הוצעה לו ערבות של מישפחת ויליאמס, בצורת נכ- סים בשווי 100 מיליון דולר כנגד הפסדים צפויים, לא הסכים זנבר, ודיווח לוועדת- הכספים של הכנסת כי סירב, כיוון שהנכסים אינם שווים מאומה, אילו היה מסכים, היו בנק הפועלים והמיזרחי קונים את בנק בריטניה בישראל, ומישפחת ויליאמס היתה קונה את הבנק בלונדון, מפקידה נכסים ב-100 מיליון דולר כנגד הפסדים צפויים, והמדינה לא היתה מפסידה דבר.

אבל כדי למנוע את המכירה לבנק הפועלים ומנכ"לו יעקב לוינסון, שנוא נפשו של זנבר, הונהג את הכל - כולל את ועדת-הכספים, בסיועו כי הנכסים אינם שווים.

מפי הנגיד, האמור להיות מופקד על שמירת כללי-הבנקאות בבנקים!

כתוצאה מתפיסת בנק בריטניה וביטול מכירתה, עלולים הפסדי המדינה לעלות על 500 מיליון דולר. למעשה עדיין לא ניתן כיום לנקוב בסכום מדוייק, אם יתמוטט גם הבנק הבריטי, יפגע גם שמה של ישראל, המתקשה כבר כיום לקבל כספים.

דבר זה היה ברור גם לוועדת-הכספים של הכנסת, שהחליטה פה אחד ביום השישי האחרון, כי על בנק ישראל למכור את בנק בריטניה לאחרים בהקדם האפשרי. החלטה זו היתה סטירת-לחי לנגיד. לפני ימים אחדים שוחח ראש-הממשלה יצחק רבין עם אחד ממקורביו. כאשר אמר לו המקורב כי הוא יכול לרשום לזכותו שעד כה לא עשתה ממשלתו שום טעות, הגיב רבין: פרט לפרשת בנק בריטניה, רבין הוסיף ואמר, כי זהו כישלון חמור של הפיקוח-על-הבנקים, שלא יכול היה למנוע את הפרשה, וכי הוא ער לעובדה שללא עניין הבנק, היתה מדיניות-המיסוי של הממשלה מתקבלת בציבור בהבנה. כעת שואלים הכל אם אין המיסים מיוע- דים לכיסוי הפסדי בנק בריטניה, וזהו דעתו של יצחק רבין, והיא שתחרוץ את גורלו של זנבר.